

**Конвенција о правима
особа са инвалидитетом**

Дистр.: Општа
мај 2016. год.

Оригинални текст: енглески

Комитет за права особа са инвалидитетом

Закључна запажања о Иницијалном извештају о Србији*

I. Увод

1. Комитет је разматрао Иницијални извештај о Србији (CRPD/C/SRB/1) на 244. и 245. седници, које су одржане 5. и 6. априла 2016. године, и усвојио је следеће Закључна запажања на 267. седници, одржаној 21. априла 2016. године.
2. Комитет поздравља Иницијални извештај о Србији, који је припремљен у складу са упутствима Комитета о извештавању, и захваљује држави чланици на писаним одговорима (CRPD/C/SRB/Q/1/Add.1) на списак питања припремљених од стране Комитета.
3. Комитет цени плодан дијалог са делегацијом државе чланице и похваљује државу чланицу за бројност делегације, у коју је укључила више представника надлежних министарстава.

II. Позитивни аспекти

4. Комитет похваљује државу чланицу за низ постигнућа, посебно за доношење Стратегије спречавања и заштите од дискриминације (2013) и Акционог плана за примену Стратегије спречавања и заштите од дискриминације од 2014. до 2018. године. Комитет, такође, похваљује државу чланицу за доношење Националне стратегије за побољшање положаја жена и промоцију родне равноправности (2010 – 2015), затим за сарадњу са Европским институтом за родну равноправност, проглашавање 2016. године за годину борбе против насиља над женама и за увођење индекса родне равноправности. Комитет поздравља признавање права на коришћење знаковног језика у поступањима пред државним органима кроз усвајање Закона о употреби знаковног језика у априлу 2015. године, измене Закона о

* Усвојен од стране Комитета на петнаестом заседању (29. март -21. април 2016.)

спречавању дискриминације особа са инвалидитетом у фебруару 2016.године, којима се гарантује право особа са инвалидитетом, посебно слепих и слабовидих лица, на коришћење факсимила печата за потпис правних докумената, и усвајање Закона о кретању уз помоћ паса водича у марту 2015. године, којим се признаје право на коришћење паса водича у јавном превозу и јавним објектима. Комитет, такође, поздравља укључивање питања о особама са инвалидитетом у образац за попис становништва, што је предуслов за прибављање релевантних података у будућности, и примећује да опада број лица која су лишена правне способности и настојања да се затвори учине приступачним.

III. Главне замерке и препоруке

A. Општи принципи и обавезе (члан 1- 4)

5. Комитет је забринут да су поједини законски прописи и подзаконска акта дискриминаторни и у супротности са одредбама Конвенције.

6. **Комитет препоручује да држава чланица преиспита своју законску регулативу, укључујући ону у вези са проценом инвалидитета и програме подршке, и да их усклади са Конвенцијом, укључуивањем модела људских права у случају инвалидитета.**

7. Комитет је забринут због недовољне обучености стручњака и особља које ради са особама са инвалидитетом у вези са правима која су призната Конвенцијом.

8. **Комитет препоручује да држава чланица промовише, уз консултације са организацијама особа са инвалидитетом, обуку стручњака и особља које ради са особама са инвалидитетом у вези са правима која су призната Конвенцијом како би на бољи начин обезбедили помоћ и услуге гарантоване овим правима.**

B. Посебна права (члан 5-30)

Једнакост и одсуство дискриминације (члан 5)

9. Комитет изражава забринутост због тога што се законски прописи против дискриминације не примењују систематски, што у законским прописима недостаје јасно одређење дискриминације по основу инвалидитета и што они не обухватају све облике дискриминације. Такође је забринут зато што ни концепт разумног прилагођавања, нити препознавање да одбијање таквог прилагођавања представља облик дискриминације, нису експлицитно укључени у законе против дискриминације. Комитет, такође, изражава забринутост

зато што нема довољно информација о могућим санкцијама због непоштовања права особа са инвалидитетом.

10. **Комитет препоручује да држава чланица преиспита свој законски оквир с циљем укључивања одређења дискриминације по основу инвалидитета које би се експлицитно односило на све облике дискриминације, као и укључивања концепта разумног прилагођавања и обезбеђивања да се одговарајућим законима и прописима утврди да је одбијање разумног прилагођавања облик дискриминације по основу инвалидитета. Комитет, такође, препоручује да држава чланица уведе делотворан и пропорционалан правни лек, укључујући пенале као средство одвраћања.**

Жене са инвалидитетом (члан 6)

11. **Комитет је забринут због одсуства посебних активности које би држава чланица спроводила у циљу спречавања и борбе против вишеструке и унакрсне дискриминације с којом се жене и девојке са инвалидитетом суочавају, нарочито у приступу правди, у образовању, здравственој заштити и запошљавању заштити од насиља и злостављања., Такође је забринут зато што нема довољно транспарентног финансирања и мера у вези са запошљавањем, прилагођених потребама жена са инвалидитетом, као и зато што жене са инвалидитетом нису консултоване код израде програма и мера усмерених генерално на жене или на особе са инвалидитетом.**

12. Комитет предлаже да држава чланица:

(a) укључи перспективу жена и девојака са инвалидитетом у политике, програме и стратегије родне равноправности и родну перспективу у стратегије о инвалидитету, да искорени вишеструку и унакрсну дискриминацију у свим сферама живота;

(b) предузме одговарајуће мере ради спречавања и борбе против вишеструке и унакрсне дискриминације с којом се жене и девојке суочавају, посебно у приступу правди, у образовању, здравственој заштити и запошљавању, заштити од насиља и злостављања;

(c) обезбеди консултације са женама и девојкама са инвалидитетом, преко њихових репрезентативних организација, а у вези са израдом, применом и проценом програма и мера за сва питања која их се непосредно тичу;

(d) обезбеди довољно средстава за побољшање статуса и запошљавање жена са инвалидитетом и промоцију програма који се односе на родну равноправност.

Деца са инвалидитетом (члан 7)

13. Комитет је дубоко забринут због броја деце са инвалидитетом која живе у институцијама, посебно деце са менталним сметњама; због тога што они чине готово 80% деце у институцијама; као и зато што подаци говоре да се наставља смештање деце са инвалидитетом у институције. Комитет је једнако забринут што се, упркос законској забрани смештања у институције деце млађе од три године, наставља смештање деце са сметњама и инвалидитетом у институције непосредно из породицишта. Надаље, Комитет је забринут зато што, упркос настојањима да се развија хранитељство, и даље нема довољно дневних боравака, помоћи у кући, подршке домаћинству, саветовања и терапија, у оквиру услуга које се унутар заједнице пружају породицама са децом са инвалидитетом од стране државе чланице. Изгледа, такође, да држава чланица не успева да на локалном нивоу развије једнаке стандарде за ефикасне, одрживе и квалитетне услуге неге у оквиру заједница.

14. **Комитет подстиче државу чланицу да појача напоре на деинституционализацији деце, посебно оне са менталним и/или психофизичким сметњама, да спречи нова смештања деце млађе од три године у институције, и да осигура ефикасније пребацивање дечака и девојчица из институција у породице. Препоручује са да држава чланица у прелазном периоду обезбеди деци са инвалидитетом довољан ниво интервенција и подстицања развоја у раном детињству, да покрене образовне програме за запослене у институцијама и да развија ефикасне услуге неге у оквиру заједнице за ону децу која напуштају институције.**

Подизање свести (члан 8)

15. Комитет је забринут због тога што не постоји утврђена пракса подизања свести о особама са инвалидитетом, посебно у редовним школама, и што нема механизма за борбу против вишеструко штетних стереотипа и широко распрострањене дискриминације.

16. **Комитет охрабрује државу чланицу да спроведе кампање подизања свести, у које би се укључиле особе са инвалидитетом и организације које их представљају, и да активно промовише позитивну слику о особама са инвалидитетом усредсређујући се на њихове вештине и таленте. Ове кампање би требало да буду усмерене ка општој популацији, јавном и приватном сектору, као и ка образовним институцијама, у приступачном формату.**

Приступачност (члан 9)

17. Комитет је забринут због непостојања националне стратегије обезбеђивања приступачности и законских прописа који би садржавали делотворне санкције за непоштовање прописа, затим због

ниског степена могућности приступа јавним објектима, институцијама и услугама, и услугама електронских медија у држави чланици.

18. **Комитет препоручује да држава чланица развије свеобухватан план за обезбеђивање приступачности уз ефикасан надзор и мапу пута која ће поставити полазне тачке за уклањање постојећих препрека; и да промовише универзални дизајн за све зграде, јавне сервисе и јавни транспорт, као и приступачност информација и медија, посебно електронских медија, а све у складу са Општом препоруком број 2 на Приступачност. У том смислу, Комитет препоручује да држава чланица одреди довољно средстава за надзирање спровођења стандарда приступачности, уз подршку ажуриране националне базе података на својој територији; утврди делотворне санкције за одвраћање које се могу наметнути због неспровођења; повећа титловање и превођење на знаковни језик у медијима; и укључи организације особа са инвалидитетом у овај процес. Комитет, такође, препоручује да држава чланица обрати пажњу на повезаност члана 8 Конвенције и Циља 11, подциљевима 11.2 и 11.7. из Агенде УН о одрживом развоју до 2030. године.**

Ситуације ризика и хуманитарне ванредне ситуације (члан 11)

19. Комитет је забринут због непостојања опште стратегије, плана, протокола и алата за заштиту и помоћ особама са инвалидитетом у ситуацијама ризика и хуманитарним ванредним ситуацијама. Посебно је забринут што нема доступних планова за евакуацију и планова за каснију реконструкцију, као ни једнаког приступа информацијама, посебно у погледу медија за масовну комуникацију. Приручници за ванредне ситуације, такође, нису у приступачним форматима.

20. **Комитет охрабрује државу чланицу, да усвоји потпуно приступачну и свеобухватну стратегију за ванредне ситуације, протоколе и приступачне информативне услуге (нпр. вруће линије, SMS апликације за упозорење, приручнке на знаковном језику и на Брајевом писму), који би на адекватан начин одговорили захтевима особа са инвалидитетом, посебно у случају њихове евакуације. Требало би предузети додатне мере у вези са информацијама које се достављају путем медија да би се осигурало да глуве и наглуве особе имају приступ тим информацијама, као и у вези са спровођењем Sendai оквира за смањивање ризика од катастрофа 2015-2030. Код планирања и спровођења програма реконструкције, такође, треба имати у виду потребе особа са инвалидитетом и узети у обзир стандарде приступачности и универзални дизајн.**

Једнако признање лица пред законом (члан 12)

21. Комитет је забринут због дисквалификације и режима старатељства, што је у супротности са Конвенцијом и Општом препоруком број 1 Комитета у вези са једнаким признањем пред законом (из 2014.године) . Забринут је због непостојања транспарентне и делотворне заштите и правног лека. Комитет је посебно забринут због ускраћивања права на брак и гласање.

22. Комитет препоручује да држава чланица усклади своје прописе са Конвенцијом, у смислу да замени режим одлучивања за друго лице режимом одлучивања уз помоћ другог лица, који поштује личну аутономију, вољу и опредељење, и да успостави транспарентан заштитни механизам. Комитет надаље препоручује да држава чланица обезбеди обуку, уз консултације и укључивање особа са инвалидитетом, организација које их представљају и омбудсмана, на националном, регионалном и локалном нивоу, за све актере, укључујући државне службенике, судије, социјалне раднике, у вези са признавањем правне способности особа са инвалидитетом и добре праксе у одлучивању уз помоћ другог лица.

Приступ правди (члан 13)

23. Комитет је забринут због непостојања информација о посебим мерама и протоколима који би обезбедили одговарајућа процедурална, родна и старосна прилагођавања у судским поступцима, укључујући обезбеђивање тумача за знаковни језик за глуве особе и формата за комуникацију приступачних глумим и слепим особама, особама са менталним сметњама и особама са психофизичким сметњама, посебно у грађанским парницама. Комитет је такође забринут што жене са инвалидитетом нису заштићене од сексуалног насиља на једнакој основи као други, у складу са Кривичним закоником, члан 178. и 179.

24. Комитет препоручује да држава чланица предузме наредне кораке у циљу осигурања несметаног и недискриминаторског приступа правди тако што ће обезбедити процедуралне и узрасту особе примерена прилагођавања на основу слободног избора и опредељења особа са инвалидитетом, као и да у вези с тим установи заштитне механизме. Комитет препоручује да држава чланица усвоји мере у циљу обезбеђења приступа глувих особа грађанским парницама једнако као и другима. Комитет препоручује да држава чланица преиспита свој Кривични законик како би осигурала да поступци, санкције и обештећења жртвама са инвалидитетом буду усклађена са Конвенцијом.

Слобода и безбедност особе (члан 14)

25. Комитет је забринут што Закон о заштити лица са менталним сметњама дозвољава лишавање слободе на основу оштећености и

дозвољава смештај у психијатријску установу без пристанка и присилан смештај деце и одраслих са менталним и/ или психосоцијалним сметњама у институције.

26. Комитет подстиче државу чланицу да опозове законе, укључујући Закон о заштити лица са менталним сметњама, и забрани задржавање по основу оштећености деце и одраслих са менталним сметњама, укључујући задржавање без пристанка у психијатријским установама и присилно смештање у институције, и да осигура да сви прописи и политике у вези са овом облашћу буду у складу са Конвенцијом, према тумачењу у Упутствима Комитета о члану 14. Такође је потребно убрзати деинституционализацију, уз консултовање организација особа са инвалидитетом, и развој услуга подршке у заједници.

Слобода од тортуре или суровог, нечовечног или понижавајућег поступања или кажњавања (члан 15)

27. Комитет је забринут због извештаја о употреби присиле, укључујући физичко и хемијско спутавање, као и прекомерну антипсихотичку терапију, продужену изолацију одраслих и деце са психолошким и менталним сметњама, што се сматра суровим, нехуманим или понижавајућим поступањем, упркос извештајима и препорукама од стране националног механизма за превенцију тортуре.

28. Комитет подстиче државу чланицу да забрани све облике присилног поступања са одраслим особама и децом са инвалидитетом, укључујући физичко и хемијско спутавање, као и прекомерну антипсихотичку терапију и изолацију, која се сматрају суровим, нехуманим и понижавајућим поступањима, како је препоручено од стране националног механизма за превенцију тортуре, и позива државу чланицу да отпочне административне и кривичне истраге о пријављеним случајевима да би се утврдила одговарајућа одговорност.

Слобода од експлоатације, насиља и злостављања (члан 16)

29. Комитет је забринут због непостојања делотворних мера на спречавању насиља над особама са инвалидитетом, посебно женама са инвалидитетом, и сексуалног насиља над децом са инвалидитетом у свим окружењима, као и непостојања механизма за жалбу против починиоца и правног лека.

30. Комитет препоручује да држава чланица осигура приступачност и доступност делотворних и независних механизма за надзор и транспарентан поступак жалбе, као и да развије програме обуке за спречавање насиља и злостављања особа са инвалидитетом.

31. Комитет је забринут због извештаја о веома лошим условима живота у институцијама. Посебно је узнемирен извештајима о случајевима злостављања и занемаривања особа са инвалидитетом, посебно деце са инвалидитетом у институцијама, непостојања контакта и друштвене интеракције са другом децом и њиховим породицама.

32. Комитет препоручује држави чланици да одрасле и децу са инвалидитетом у институционалном окружењу заштити од насиља, злостављања и лошег поступања било које врсте.

Заштита интегритета личности (члан 17)

33. Комитет је забринут зато што законски старатељ може да одобри медицинску меру, укључујући и стерилизацију, без пристанка особе са инвалидитетом.

34. Комитет препоручује да држава чланица забрани медицинску меру без претходне сагласности особе са инвалидитетом и да обезбеди одговарајући правни лек и обештећење за оне коју су подвргнути таквим поступцима.

35. Комитет је дубоко забринут због извештаја који указују на редовно коришћење физичког спутавања, изолације и прекомерне антипсихотичке терапије, чак и код деце.

36. Комитет препоручује држави чланици да истражи све случајеве насилних интервенција без претходног обавештења и слободног пристанка те особе, обезбеде заштиту и механизме надокнаде и примени већ постојеће санкције.

37. Комитет је забринут да се особе са инвалидитетом, посебно оне које су проглашене да немају правну способност, још увек против своје воље подвргавају контрацептивним третманима, абортусу, стерилизацији, научним истраживањима, терапији електоршоковима или психохируршким интервенцијама.

38. Комитет препоручује да држава чланица предузме све неопходне мере да се осигура право на обавештеност и престанак по слободној вољи пре било какве мере која би могла да утиче на особу са инвалидитетом, без обзира на њену правну способност. Такође препоручује да се пружи подршка режиму доношења одлука особа са инвалидитетом, кад год је потребно.

Самостални живот и укљученост у заједницу (члан 19)

39. Комитет је забринут због непостојања свеобухватне стратегије деинституционализације у држави чланици. Посебно је забринут зато што је велики број особа остао у институцијама и што није уложено довољно напора да се обезбеде средства за развој услуга подршке, посебно услуга персоналних асистената у локалним заједницама, за

оне који напуштају институције. Комитет је исто тако забринут јер се још увек инвестирају средства у реновирање или проширење институција, док многе препреке иницијативама организација особа са инвалидитетом, укључујући сувише компликован процес издавања лиценци, и даље опстају.

40. Комитет подстиче државу чланицу да усвоји свеобухватну стратегију и мере за делотворну деинституционализацију. Надаље препоручује да осигура да неће бити инвестирања у нове институције и да одреди средства која ће омогућити свим особама са инвалидитетом да самостално живе и имају подршку у заједници на основу свог слободног избора и опредељења. Надаље препоручује да се уклоне препреке за веће учешће организација особа са инвалидитетом у развоју услуга у оквиру заједнице, посебно на нивоу јединица локалне самоуправе.

Лична покретљивост (члан 20)

41. Комитет је забринут да је учешће у часовима возње и полагање испита коришћењем знаковног језика још увек ограничено и да лекарска процена способности глувих и наглувих особа за часове возње није транспарентно стандардизована и примењена. Комитет је надаље забринут да, упркос недавног усвајања Закона о кретању уз помоћ пса водича (2015), постоји недостатак обучених паса водича за слепе и слабовидне особе и недовољна доступност центара за обуку паса водича.

42. Комитет подстиче државу чланицу да усвоји универзално примењиве мере и усклади праксу организовања курсева за глуве и наглуве особе уз коришћење знаковног језика и да спречи да им се часови возње ускраћују по основу њиховог оштећења. Надаље препоручује да држава чланица појача напоре како би слепе и слабовидне особе имале лакши приступ обученим псима водичима.

Слобода изражавања и мишљења и приступ информацијама (члан 21)

43. Комитет је забринут што национално тело за Брајево писмо, које би гарантовало постојање стандардизоване и јединствене Брајеве азбуке, потребне да би се подстакло ширење употребе овог писма у образовању, запошљавању и примени информационих и комуникационих технологија, још увек није успостављено у Србији.

44. Комитет препоручује да држава чланица предузме неопходне кораке на оснивању националног тела за Брајево писмо у Републици Србији и обезбеди стварање стандардизованог Брајевог писма на српском језику.

Поштовање дома и прородице (члан 23)

45. Комитет је дубоко забринут зато што се жене са инвалидитетом, посебно оне са психосоцијалним и интелектуалним сметњама, раздвајају од своје деце по основу њиховог инвалидитета.

46. Комитет подстиче државу чланицу да преиспита поступке којима се жене са инвалидитетом проглашавају неподобним мајкама по основу инвалидитета и да се у потпуности обнове њихова права на дом и заснивање породице, при чему им треба обезбедити неопходну подршку како би оне ова права и остварила.

Образовање (члан 24)

47. Комитет је забринут због тога што више од половине деце која су смештена у институције за боравак и бригу нису обухваћена образовањем и зато што готово да и није било усвајања мера за обезбеђивање стандардизованих и прописаних транспарентних протокола који се односе на планове индивидуалног образовања, као ни одговарајућих технологија и облика комуникације којима би се ученицима и студентима обезбедила приступачност свих нивоа образовања.

48. Комитет подстиче државу чланицу да идентификује конкретне циљеве у Акционом плану за инклузивно образовање за период 2016.-2020. година, да би се испунили стандарди и захтеви инклузивног образовања. Посебну пажњу би требало посветити деци са вишеструким инвалидитетом и ученицима и студентима са инвалидитетом који живе у институцијама, као и развоју планова индивидуалног образовања и прилагођавању свим врстама инвалидитета.

49. Комитет је забринут због недостатка упоредивих података о финансирању намењеном деци са инвалидитетом у редовном школовању и специјалном образовању, као и позитивним мерама за упис студената са инвалидитетом и прилагођавањима која се за њих обезбеђују. Уз то, Комитет је, такође, забринут због ниског нивоа приступачности која се обезбеђује студентима са инвалидитетом у високом образовању.

50. Комитет препоручује да држава чланица предузме хитне кораке у циљу обезбеђивања да све особе са инвалидитетом имају приступ квалитетном инклузивном основном, средњем и терцијерном образовању и да се разумна прилагођавања, у складу са утврђеним плановима индивидуалног образовања, обезбеде у редовном образовању. Препоручује да наставници и други стручњаци у образовању похађају обуку о инклузивном образовању и да сви капацитети за средње и терцијерно образовање буду приступачни. Комитет наглашава да одбијање да се изврше разумна прилагођавања представља дискриминацију.

Комитет такође препоручује да држава чланица обрати пажњу на повезаност члана 24. Конвенције и Циља 4, подциљева 4.5 и 4(а). из Агенде УН о одрживом развоју до 2030. године.

Здравствена заштита (члан 25)

51. Комитет је забринут због недовољне ране идентификације и интервенције код деце са инвалидитетом. Комитет је надаље забринут због ограниченог приступа здравственим услугама особа са инвалидитетом у држави чланица, нарочито приступа услугама везаним за сексуално здравље и репродукцију. Такође је забринут због недовољне адекватне обучености здравствених радника за пружање неге особама са инвалидитетом и неприступачности здравствених услуга и здравствених установа.

52. Комитет препоручује да држава чланица обезбеди запосленима у здравственој заштити адекватну обуку и потребне компетенције и убрза спровођење националног програма за унапређење развоја у раном детињству. Комитет препоручује да држава чланица, особама са инвалидитетом, једнако као и свим другима, осигура приступ здравственој заштити, укључујући и приступ услугама у вези са сексуални и репродуктивни здрављем. Такође, препоручује обучавање здравствених радника у нези особа са инвалидитетом и обезбеђивање приступачности здравствених услуга и здравствених установа.

Рад и запошљавање (члан 27)

53. Комитет је забринут због недовољне правне заштите запослених са инвалидитетом од отпуштања и што се у довољној мери не обезбеђују разумна прилагођавања. Комитет је, такође, забринут што особе са инвалидитетом практично не могу да оснују свој репрезентативни синдикат на отвореном тржишту рада због слабе заступљености и да, упркос постојања мултидисциплинарних комисија, процена радне способности се и даље заснива на медицинском моделу „неспособности“.

54. Комитет препоручује држави чланица да преиспита праксу примене закона, да би се обезбедило да законски прописи о запошљавању и учествовању у тржишту рада не буду на штету особа са инвалидитетом и да гарантују обезбеђивање разумног прилагођавања на радном месту. Надаље препоручује да држава чланица преиспита процену радне способности у циљу елиминације медицинског приступа и промовисања инклузије особа са инвалидитетом у отворено тржиште рада. Комитет такође препоручује да ограничења у оснивању синдиката за особе са инвалидитетом код неког послодавца морају да се промене и да држава чланица треба да обрати пажњу на повезаност члана 27.

Конвенције и Циља 9 и подциља 8.5 из Агенде УН о одрживом развоју до 2030. године.

55. Комитет је забринут због истрајавања на радним центрима за особе са инвалидитетом и због тога што мере за подстицање запошљавања лица са инвалидитетом на отвореном тржишту рада нису делотворне.

56. Комитет препоручује да држава чланица код послодаваца промовише право на запошљавање на једнакој основи и да ојача мере подршке за прелазак свих особа са инвалидитетом које су тренутно у радним центрима на формално запошљавање на отвореном тржишту рада, обезбеђујући при том поштовање свих права у складу са Конвенцијом.

Адекватан животни стандард и социјална заштита (члан 28)

57. Комитет је забринут због недостатка присупачног социјалног становања.

58. Комитет препоручује пуну примену закона који особама са инвалидитетом гарантује квоту од 10% приступачних станова. Надаље препоручује да држава чланица обрати пажњу на повезаност члана 29. Конвенције и Циља 10, подциља 10.2. из Агенде УН о одрживом развоју до 2030. године.

Учешће у политичком и јавном животу (члан 29)

59. Комитет је забринут због искључивања особа са инвалидитетом из јавног живота, поготово жена са инвалидитетом и особа са инвалидитетом ромске националности.

60. Комитет препоручује држави чланици да уложи веће напоре у довођењу особа са инвалидитетом на положаје изабраних представника и јавних функција. Такође препоручује да држава чланица обезбеди да особе са инвалидитетом буду укључене у предстојеће изборе и да им буде омогућен приступ биралиштима и материјалима из кампање.

Учешће у културном и спортском животу, рекреацији и слободним активностима (члан 30)

61. Комитет је забринут што држава чланица није ратификовала Споразум из Маракеша о олакшавању приступа објављеним делима за особе које су слепе, слабовиде или са другим потешкоћама у читању, који омогућава приступ објављеним материјалима особама које су слепе, слабовиде или имају друге потешкоће у читању.

62. Комитет охрабрује државу чланицу да предузму одговарајуће мере у смислу ратификације и спровођења Споразума из Маракеша што је пре могуће.

C. Посебне обавезе (члан 31-33)

Статистика и прикупљање података (члан 31)

63. Комитет поздравља то што ће свеобухватна база података бити установљена, међутим, Комитет је забринут будући да је достављено недовољно информација о томе како ће база података допринети квалитету услуга које се пружају особама са инвалидитетом. Комитет је надаље забринут да држава чланица не прикупља и не анализира податке о ситуацији особа са инвалидитетом које би дале довољно информација за спровођење Конвенције.

64. Комитет подстиче државу чланицу да осигура да ће се база података о услугама за особе са инвалидитетом односити на квалитет и доступност социјалних услуга које се пружају особама са инвалидитетом, као и да ће се убрзо применити статистика, у складу са Циљевима из Агенде УН о одрживом развоју до 2030. године. Комитет препоручује да држава чланица ажурира и прикупља податке и статистику о особама са инвалидитетом разврстане по старости, полу, врсти инвалидитета, националној и географској припадности, укључујући врсту окружења у смислу боравишта или институције, поднесене тужбе због дискриминације и/или због насиља над овим особама, и то користећи приступ заснован на људским правима. Препоручује се да држава чланица у развој ових процеса на смислен начин укључи организације особа са инвалидитетом. Комитет препоручује држави чланици да обрати пажњу на повезаност члана 31. Конвенције и Циљ 17. подциља 17.18. из Агенде УН о одрживом развоју до 2030. године.

Међународна сарадња (члан 32)

65. Комитет је забринут што у спровођењу и надзору над спровођењем Агенде УН о одрживом развоју до 2030. године на националном нивоу права из инвалидитета нису део општеприхваћених ставова, како то предвиђа Конвенција.

66. Комитет препоручује да се права по основу инвалидитета, како је утврђено Конвенцијом, укључе у општеприхваћене ставове у спровођењу и надзору над спровођењем Агенде УН о одрживом развоју до 2030. године. и Циљева одрживог развоја на националном нивоу, и да се ови процеси одвијају у тесној сарадњи и кроз укључивање организација особа са инвалидитетом, са транспарентним буџетом и процесом одлучивања.

Спровођење и надзор на националном нивоу (члан 33)

67. Комитет је забринут што не постоји механизам за координацију, како је назначено у члану 33. став 1. Уз то, Национални институт за људска права не делује као независан механизам, како је назначено у члану 33. став 2. Комитет је, такође, забринут због недостатка

информација у вези са саставом Савета за праћење примене препорука механизма УН за људска права, основаног 2014. године, и Савета Владе Републике Србије за праћење реализације Акционог плана за примену Стратегије превенције и заштите од дискриминације од 2014. до 2018. године, као и о томе како и у којој мери цивилно друштво у њима учествује.

68. Комитет препоручује држави чланици да обезбеди да независне организације особа са инвалидитетом буду системски укључене у процесе надзора над спровођењем Конвенције и да им се обезбеди ефикасна буџетска подршка за ову намену.

Сарадња и техничка помоћ

69. Према члану 37. Конвенције, Комитет може да обезбеди техничке смернице држави чланици у вези са питањима упућеним експертима преко секретеријата. држава чланица, такође, може да затражи техничку помоћ од специјализованих агенција Уједињених нација које имају канцеларије у тој земљи или региону.

Допуне и дистрибуција извештаја

70. Комитет захтева од државе чланице да у року од 12 месеци, у складу са чланом 35 (2) Конвенције, достави информацију у писаној форми о предузетим мерама на спровођењу препорука Комитета изнесеним у горе наведеним ставовима 34. и 54. у вези **са забраном медицинских мера без претходне сагласности особе са инвалидитетом на којој се мере примењују, и преиспита примену Закона о професионалној рехабилитацији и запошљавању особа са инвалидитетом како би се осигурало да ови законски прописи не стављају особе са инвалидитетом у неповољан положај.**

71. Комитет захтева да држава чланица спроведе препоруке Комитета које су садржане у овим Закључним запажањима. Препоручује да држава чланица достави Закључна запажања на разматрање члановима Владе и Парламента, званичницима у надлежним министарствима, јединицама локалне самоуправе и припадницима одговарајућих професионалних група, као што су стручњаци у образовању, медицински радници и правници, а, такође, и медијима, користећи савремене стратегије друштвене комуникације.

72. Комитет снажно подстиче државу чланицу да укључи организације цивилног друштва, посебно организације особа са инвалидитетом, у припремање овог периодичног извештаја.

73. Комитет захтева да држава чланица широко дистрибуира ова Закључна запажања, што подразумева организације цивилног друштва и организације које представљају особе са инвалидитетом, као и саме особе са инвалидитетом и чланове њихових породица, на националним и језицима мањина, укључујући и знаковни језик, у приступачном

формату, и да их учини доступним на интернет страници владе Канцеларије за људска и мањинска права.

Наредни извештај

74. Комитет захтева да Република Србија поднесе обједињени други, трећи и четврти периодични извештај, најкасније до 31. августа 2023. године и да у њему буду укључене информације о спровођењу препорука из ових Закључних запажања. Комитет позива државу чланицу да размотри подношење горе поменутог извештаја по поједностављеном поступку извештавања Комитета, у складу са којим Комитет припрема списак питања најаксније годину дана пре датума предвиђеног за извештавање. Писани одговори на списак питања представљаће извештај.
